

HORTOS URBANOS

DA DEPUTACIÓN DE LUGO

2025

DOSSIER #55

A ESTÉTICA DOS HORTOS XARDÍN: UN ESPAZO DE BELEZA E CONVIVENCIA

Introdución

Os **hortos xardín** representan unha fascinante simbiose entre a funcionalidade produtiva e a beleza ornamental, redefinindo a tradicional percepción do que un horto pode ser. Lonxe de seren meros espazos de cultivo, estes enclaves convértense en lugares onde a estética e a **sustentabilidade** se entrelazan para crear paisaxes vibrantes e socialmente dinámicos, semellantes na súa concepción a un xardín clásico pero con o engadido da produción de alimentos.

A disposición e a paisaxe nos hortos xardín

A disposición dos elementos nun horto xardín é crucial para realzar a súa **beleza intrínseca**. Non se trata só de plantar en liñas rectas para optimizar a colleita; a clave reside en pensar no conxunto como unha composición artística. Pódense empregar diversas **tipoloxías de disposición**:

- **Disposición formal ou xeométrica:** Caracterízase por camiños rectos, bancais elevados con formas regulares (cadrados, rectángulos, círculos) e unha clara simetría. Este enfoque achega unha sensación de orde e elegancia, e pode incluír elementos arquitectónicos como pérgolas ou fontes para potenciar a súa beleza.
- **Disposición informal ou orgánica:** Busca imitar a natureza, con bancais de formas curvas e irregulares, camiños sinuosos e unha mestura máis espontánea de plantas. Este tipo de disposición fomenta un ambiente máis relaxado e invita á exploración.
- **Disposición en espiral ou mandala:** Moitas veces utilizada en **permacultura**, crea un punto focal visual e pode optimizar o uso do espazo e a exposición solar. Son formas que evocan harmonía e conexión coa natureza.
- **Disposición en bancais elevados (raised beds):** Ademais de mellorar a drenaxe e a calidade do solo, os bancais elevados de madeira, pedra ou metal aportan unha estrutura visual definida e limpa, facilitando o mantemento e mellorando a estética xeral do horto.

A **integración paisaxística** é fundamental. Isto implica non só a elección e arranxo das plantas (combinando cores, texturas e alturas), senón tamén a inclusión de elementos non vexetais como sendeiros de grava, pedras decorativas, bancos para o descanso, esculturas ou fontes de auga. A mestura de **flores comestibles** (capuchinas, caléndulas), **plantas aromáticas** (romeu, lavanda, menta) e **vexetais de folia e froito** (leitugas, acelgas, pementos) crea un tapiz de cores e formas que deleita a vista e os sentidos.

O uso social e a beleza do horto xardín

O horto xardín transcende a súa función produtiva para converterse nun **espazo socialmente enriquecedor**. A súa beleza intrínseca convérteo nun lugar ideal para o paseo, a contemplación e o encontro. De feito, en moitas comunidades, os hortos urbanos e comunitarios asumen un papel crucial como centros de reunión, onde se comparten saberes, experiencias e, por suposto, colleitas.

Este espazo estético fomenta **a conexión coa natureza, a educación ambiental e o benestar persoal**. A simple observación do ciclo de crecemento das plantas, o canto dos paxaros ou o traballo das abellas xa constitúe unha experiencia enriquecedora. A posibilidade de coller os propios alimentos e cociñalos engade un valor incalculable á experiencia.

Creadoras e creadores notables de hortos xardín

Moitos xardineiros, paisaxistas e arquitectos foron pioneiros na integración da estética e a produción nos seus deseños. Aínda que o concepto de horto xardín ten raíces históricas profundas (como os *potagers* franceses), algúns nomes contemporáneos e históricos son dignos de mención:

Gertrude Jekyll (1843-1932)

Aínda que é máis coñecida polos seus xardíns de flores, Jekyll foi unha gran defensora da integración de plantas comestibles e ornamentais nos seus deseños. Os seus principios sobre a cor, a forma e a textura aplicábanse a todos os elementos do xardín, incluíndo as zonas de cultivo. A súa filosofía de "**xardinería en bloques**" e a busca da harmonía visual influenciaron enormemente a concepción do xardín como un todo estético. Os seus hortos non eran só funcionais, senón que tamén posuían unha inconfundible beleza pictórica.

Piet Oudolf (n. 1944)

Este paisaxista holandés é un dos máximos expoñentes do "**New Perennial Movement**". Aínda que os seus deseños se centran principalmente en plantas ornamentais herbáceas, a súa énfase na estrutura, a textura e o cambio estacional das plantas é perfectamente aplicable ao deseño de hortos xardín. Os seus proxectos, como o High Line de Nova York, demostran como unha selección coidadosa de plantas pode crear paisaxes dinámicas e esteticamente ricas ao longo de todo o ano, moitas veces incorporando plantas con valor tanto ornamental como comestible ou ecolóxico.

Alice Waters (n. 1944)

Chef e activista alimentaria estadounidense, cofundadora do restaurante Chez Panisse. Aínda que non é unha deseñadora de xardíns no sentido tradicional, a súa filosofía de "**farm-to-table**" e a súa insistencia na importancia dos produtos frescos, locais e de tempada, promoveron indirectamente o desenvolvemento de hortos que non só son produtivos, senón tamén fermosos. Os seus xardíns son extensións do seu ethos culinario, subliñando que os alimentos máis saborosos proveñen de ambientes cultivados con coidado e beleza.

Conclusión

En resumo, o horto xardín é moito máis que un espazo para cultivar alimentos; é unha declaración estética, un laboratorio de biodiversidade e un centro de interacción social. Ao coidar a súa disposición, integrar elementos paisaxísticos e apreciar a súa beleza intrínseca, transformamos un simple horto nun lugar que nutre tanto o corpo como o espírito.

HORTOS URBANOS

DA DEPUTACIÓN DE LUGO

